

Iestāde: Finanšu ministrija Struktūrvienība: Eiropas Savienības fondu stratēģijas departaments		Dokumenta nosaukums: Ieteikumi par horizontālās prioritātes „Makroekonomiskā stabilitāte” ievērošanu ES fondu projektu iesniegumu atlasē, īstenošanā		
Sagatavoja: Stratēģiskās plānošanas nodaļa	Apstiprināts: Vadošās iestādes vadītājs A.Ūbelis	Variants: 2	Datums: 26.10.2009.	Lappuses: 1 no 6

IETEIKUMI
par horizontālās prioritātes „Makroekonomiskā stabilitāte” ievērošanu ES fondu projektu iesniegumu atlasē, īstenošanā.

Iestāde: Finanšu ministrija Struktūrvienība: Eiropas Savienības fondu stratēģijas departaments		Dokumenta nosaukums: Ieteikumi par horizontālās prioritātes „Makroekonomiskā stabilitāte” ievērošanu ES fondu projektu iesniegumu atlasē, īstenošana		
Sagatavoja: Stratēģiskās plānošanas nodaļa	Apstiprināts: Vadošās iestādes vadītājs A.Ūbelis	Variants: 2	Datums: 26.10.2009.	Lappuses: 2 no 6

I. Situācijas apraksts

2007.gada 20.septembrī ar Eiropas Komisiju tika saskaņots un 2007.gada 23.oktobrī Ministru kabinetā galīgajā redakcijā apstiprināts Valsts Stratēģiskais ietvara dokuments (turpmāk – VSID), kurš nosaka Eiropas Savienības fondu (turpmāk – ES fondu) apguves stratēģiju 2007.-2013.gadiem.

VSID stratēģijā ir izvirzīta virkne horizontālo prioritāšu, kuru īstenošana jānodrošina, ieviešot ES fondu finansētās Darbības Programmas (turpmāk – DP). Kā viena no horizontālajām prioritātēm ir noteikta „Makroekonomiskā stabilitāte”. VSID attiecībā uz šo prioritāti ir norādīts sekojošais:

„Makroekonomiskā stabilitāte – valsts makroekonomiskā stabilitāte ir atkarīga no tautsaimniecības spējas saglabāt ekonomiskās izaugsmes tempus un nodrošināt šādas izaugsmes ilgtspēju. Līdz ar to SF un KF investīcijām pamatā ir jābūt vērstām uz produktīvajām nozarēm, kas vidējā un ilgā termiņā var garantēt ieguldījumu ekonomikas kopapjoma pieaugumā. SF un KF intervencei publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumos jāspēlē svarīga loma šo nozaru izmaksu efektivitātes pieaugumā, tādējādi nostiprinot valsts finanšu ilgtspējību. Ilgtspējīgai finanšu politikai svarīgs nosacījums 2007.-2013.gadu periodā būs arī publiskās un privātās partnerības risinājumu pielietojums dažādu sabiedrības interesēm atbilstošu attīstības projektu īstenošanai. Tādēļ īpaši atbalstāmas būtu tās SF un KF līdzfinansētās iniciatīvas, kas papildus publiskajam finansējumam (ES un Latvijas) mobilizē arī privāto finansējumu. Bez tam, Latvijas varas iestādes izvairīsies no lielu iepirkumu vienlaicīgas izsludināšanas, atbalsts uzņēmējdarbībai vairs netiks piešķirts grantu veidā, bet vairāk izmantojot citas dalības formas un metodes, piemēram, finanšu inženierijas mehānismus un citas.”

Pašreizējā ekonomiskajā situācijā valstī tiek izvirzīta prasība, lai arī ES fondi uzrādītu ieguldījumu ekonomikas stabilizācijai un veicinātu valsts ekonomisko atveseļošanu. Īpaši ES fondu apgūvē būtu jāpievērš uzmanība šādu ekonomiskās stabilitātes problēmu risināšanai:

1. straujš IKP kritums;
2. darba samaksas samazinājums;
3. darbaspēka piedāvājums pārsniedz darbaspēka pieprasījumu;
4. salīdzinoši ar ES vidējo, zemi darba spēka un uzņēmumu produktivitātes rādītāji;
5. zema uzņēmumu eksporta spēja, nepietiekamie eksporta apjomi, ierobežota starptautiskā konkurētspēja;
6. zems rūpniecības nozares īpatsvars;
7. ievērojams ražošanas īpatsvars nozarēs ar salīdzinoši zemāku pievienoto vērtību;
8. nepietiekams uz zināšanām balstītu, inovatīvu un tehnoloģiju intensīvu ražotāju skaits.

Iestāde: Finanšu ministrija Struktūrvienība: Eiropas Savienības fondu stratēģijas departaments		Dokumenta nosaukums: Ieteikumi par horizontālās prioritātes „Makroekonomiskā stabilitāte” ieviešanu ES fondu projektu iesniegumu atlasē, īstenošanā		
Sagatavoja: Stratēģiskās plānošanas nodaļa	Apstiprināts: Vadošās iestādes vadītājs A.Ūbelis	Variants: 2	Datums: 26.10.2009.	Lappuses: 3 no 6

II. Ieteikumu mērķis

Ieteikumu mērķis ir dot skaidrojumu interesentiem, t.i., ES fondu administrēšanā iesaistīto institūciju pārstāvjiem, projektu vērtētājiem, kā arī projektu iesniedzējiem, kā praktiski var tikt nodrošināta horizontālās prioritātes mērķu sasniegšana.

Šiem ieteikumiem nav saistošs raksturs un to iespējamā piemērošana jāvērtē individuāli, izvērtējot katras ES fondu finansētās aktivitātes saturu un ieviešanu.

Vienlaicīgi ieteikumu uzdevums ir skaidrot Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) nostāju attiecībā uz veidu, kādā var veicināt makroekonomisko stabilitāti un ilgtspējīgu tautsaimniecības izaugsmi, īstenojot ES fondu programmas. Šo nostāju FM uzturēs, sagatavojot iebildumus un priekšlikumus par atbildīgo iestāžu sagatavotajiem Ministru kabineta noteikumu projektiem par kārtību, kādā īsteno darbības programmas papildinājumā minētās aktivitātes (turpmāk – MK noteikumu projekti), kā arī par atbildīgo iestāžu sagatavotajiem priekšlikumiem projektu iesniegumu atlasē kritērijiem, kuri iesniegti saskaņošanai ES fondu Uzraudzības komitejā.

III. Ieteikumu piemērošana

Ieteikumi attiecībā uz horizontālās prioritātes ieviešanu paredz iespēju rīkoties vairākos līmeņos:

1. paredzot specifiskus projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijus;
2. paredzot specifiskus sasniedzamos rezultātīvos rādītājus plānošanas dokumentu un projektu ietvaros;
3. paredzot atsevišķus nosacījumus attiecināmo un neattiecināmo izdevumu nosacījumos;
4. veicinot labo praksi projektu plānošanā, sagatavošanā un īstenošanā.

Turpmāk detalizētāk aprakstīti šie līmeņi.

1. Projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriji

Jāizvērtē šādu nosacījumu iestrāde projektu iesniegumu kvalitātes un atbilstības vērtēšanas kritērijos:

- 1.1. Lai nodrošinātu tādu projektu atlasīšanu, kas sniedz augstāko atdevi attiecībā pret ieguldīto ES un valsts budžeta finansējumu un attiecīgi nodrošina visefektīvāko finansējuma izlietojumu, jānodrošina projekta vērtējums, kas balstīts uz izdevumu un ieguvumu analīzi. Projekta iesniegumam, kas var uzrādīt augstāku neto pašreizējo vērtību, jāsaņem augstāks vērtējums.
- 1.2. Gadījumos, kad projektu iesniegumiem nav lietderīgi veikt pilnu izdevumu un ieguvumu analīzi un attiecīgi uz tās balstīt projekta iesnieguma kvalitātes vērtēšanas kritēriju, jāizvēlas cita alternatīva metode/vērtēšanas kritēriji, kas nodrošinātu tādu projektu atlasīšanu, kas piedāvā lielāko atdevi uz vienu ieguldīto naudas vienību. Kā viena no alternatīvajām metodēm ir

Iestāde: Finanšu ministrija Struktūrvienība: Eiropas Savienības fondu stratēģijas departaments		Dokumenta nosaukums: Ieteikumi par horizontālās prioritātes „Makroekonomiskā stabilitāte” ieviešanu ES fondu projektu iesniegumu atlasē, īstenošanā		
Sagatavoja: Stratēģiskās plānošanas nodaļa	Apstiprināts: Vadošās iestādes vadītājs A.Ūbelis	Variants: 2	Datums: 26.10.2009.	Lappuses: 4 no 6

izmaksu efektivitātes analīze (IEA), kuras mērķis ir aprēķināt izmaksas uz vienu papildus iegūtā rezultāta vienību, lietojot izmaksu efektivitātes pieauguma koeficientu.

- 1.3. Lai nodrošinātu ES fondu un valsts budžeta līdzekļu kumulatīvo efektu uz tautsaimniecības attīstību, jānodrošina, ka projektu iesniegumi tiek vērtēti atkarībā no tā, cik lielu proporciju no projekta attiecināmajām izmaksām sedz pats projekta iesniedzējs, vai arī ir piesaistīti citi finanšu avoti, kas nav ES fondi vai valsts budžeta finansējums. Jo lielāka ir paša projekta iesniedzēja finansētā vai cita finansējuma daļa projekta attiecināmajās izmaksās, jo augstāks vērtējums jādod projekta iesniegumam.
- 1.4. Lai nodrošinātu to, ka ES fondi un valsts budžeta finansējums neizkonkurē finansējuma avotus, kas ir pieejami brīvā tirgus apstākļos, jānodrošina, ka ES fondu un valsts budžeta līdzekļi netiek piešķirti projektiem, kurus par 100% ir iespējams nofinansēt un realizēt, piesaistot privātā sektora finansējumu.
- 1.5. Lai uzlabotu publiskā sektora finanšu ilgtspēju, jānodrošina, ka tiek veikts vērtējums par to, vai projekta īstenošanas rezultātā tiek samazinātas sabiedrisko pakalpojumu izmaksas, vai arī palielinās pakalpojuma kvalitāte salīdzinājumā ar izmaksām. Jo lielāks ir izmaksu samazinājums, vai kvalitātes – izmaksu koeficienta pieaugums, jo augstāks vērtējums jādod projekta iesniegumam.
- 1.6. Lai uzlabotu ES fondu projektu īstenošanas gaitu un sekmētu ātrāku ES fondu līdzekļu atmaksu no Eiropas Komisijas valsts budžetā, jānodrošina, ka tiek veikts vērtējums par projekta gatavību īstenošanai, tā īstenošanas riskus, augstāk vērtējot projektus ar zemāku īstenošanas risku, un iespējām projekta īstenošanu pabeigt pēc iespējas īsākā laikā. Attiecīgi augstāks vērtējums jādod projekta iesniegumiem, kas ir pilnībā sagatavoti ieviešanai (piemēram, izstrādāta iepirkumu dokumentācija, izstrādāts un saskaņots detalizēts projekts u.c.), kas var uzrādīt zemāko īstenošanas risku līmeni un kuru īstenošana prasa īsāku laiku.
- 1.7. Lai samazinātu pieaugošo bezdarba līmeni, aktivitātes, kas vērstas uz ieguldījumiem cilvēkresursos, jāvirza uz bezdarbnieku un nodarbināto pārkvalificēšanos, darba spēka produktivitātes un darba spēju palielināšanu. Tādēļ priekšroka būtu dodama projektiem, kuru īstenošanas rezultātā tiek radītas jaunas darba vietas, kā arī tiek palielinātas nodarbināto prasmes esošajā darba vietā.
- 1.8. Lai veicinātu uzņēmumu eksporta spēju, kā arī ražošanas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību attīstību, aktivitātes, kas vērstas uz atbalstu uzņēmējdarbībai, prioritāri jāvirza uz nozarēm, kurās ir lielākais eksporta potenciāls un kurās ir iespēja attīstīt tehnoloģiju un zināšanu intensīvu ražošanu.

Iestāde: Finanšu ministrija Struktūrvienība: Eiropas Savienības fondu stratēģijas departaments		Dokumenta nosaukums: Ieteikumi par horizontālās prioritātes „Makroekonomiskā stabilitāte” ieviešanu ES fondu projektu iesniegumu atlasē, īstenošanā		
Sagatavoja: Stratēģiskās plānošanas nodaļa	Apstiprināts: Vadošās iestādes vadītājs A.Ūbelis	Variants: 2	Datums: 26.10.2009.	Lappuses: 5 no 6

2. Rezultatīvie rādītāji

MK noteikumu projektos, kā arī DP papildinājumā tiek iekļauti rezultatīvie rādītāji, kas sasniedzami īstenojot ES fondu finansētās aktivitātes. Lai veicinātu horizontālās prioritātes mērķu sasniegšanu, aktivitāšu un projektu līmenī, jāizvērtē šādu rezultatīvo rādītāju iekļaušana un to uzraudzība projektu īstenošanas gaitā:

- 2.1. projekta īstenošanas rezultātā piesaistītās privātās investīcijas aktivitātes/projektu mērķu sasniegšanai;
- 2.2. samazinātās sabiedrisko pakalpojumu izmaksas;
- 2.3. uzlabota sabiedriskā pakalpojuma kvalitātes un izmaksu proporcija;
- 2.4. ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvara pieaugums iedzīvotāju kopskaitā;
- 2.5. produktivitātes pieaugums individuālu darbinieku vai iestādes/uzņēmuma līmenī.

3. Attiecināmo un neattiecināmo izmaksu nosacījumi

Izstrādājot MK noteikumu projektu, tajā iekļaujamas normas par attiecināmajām un neattiecināmajām izmaksām. Lai veicinātu horizontālās prioritātes mērķu sasniegšanu, jāseko šādiem principiem:

- 3.1. pieļaut tikai tādu izdevumu finansēšanu, kas tiešā veidā saistāmi ar projekta īstenošanu;
- 3.2. minimizēt ar projekta īstenošanu saistīto administratīvo izdevumu (īpaši atalgojumu) izmaksu proporciju projektā.

4. Labā prakse projektu plānošanā, sagatavošanā un īstenošanā

MK noteikumu projektā tiek noteikta kārtība, kādā tiek sagatavoti, iesniegti un vērtēti projektu iesniegumi, kā arī virkni nosacījumu, kas jāievēro projektu īstenošanā. Lai nodrošinātu horizontālās politikas ieviešanu projektu plānošanā, sagatavošanā un īstenošanā, būtu jāievēro šādi nosacījumi:

- 4.1. lai izvairītos no sarežģījumiem projektu īstenošanā, 2007.-2013. gada plānošanas perioda projektu apstiprināšanai un īstenošanai jānotiek vairākos secīgos posmos, izlīdzinot laikā veicamos iepirkumus par darbiem, pakalpojumiem un piegādēm;
- 4.2. lai nodrošinātu ES fondu un valsts budžeta izlietojuma disciplīnu un efektivitāti, aktivitātes līmenī jānodrošina n+3 un n+2 nosacījumu izpilde un uzraudzība;
- 4.3. lai mazinātu riskus, kas saistīti ar izmaksu izmaiņām projektu sagatavošanas un īstenošanas laikā, ir izstrādāti ieteikumi ilgtermiņa programmas izmaksu plānošanai, tajās ietverot ieteikumus, resursu izcenojumu katalogus, standarta vienību cenas un resursu patēriņu;

Iestāde: Finanšu ministrija Struktūrvienība: Eiropas Savienības fondu stratēģijas departaments		Dokumenta nosaukums: Ieteikumi par horizontālās prioritātes „Makroekonomiskā stabilitāte” ievērošanu ES fondu projektu iesniegumu atlasē, īstenošanā		
Sagatavoja: Stratēģiskās plānošanas nodaļa	Apstiprināts: Vadošās iestādes vadītājs A.Ūbelis	Variants: 2	Datums: 26.10.2009.	Lappuses: 6 no 6

- 4.4. lai mazinātu riskus, kas saistīti ar izmaksu izmaiņām projektu sagatavošanas un īstenošanas laikā, ir izstrādāta un projekta iesniedzējiem pieejama tāmju un pieņēmumu aktualizācijas kārtība;
- 4.5. lai mazinātu riskus, kas saistīti ar izmaksu izmaiņām projektu sagatavošanas un īstenošanas laikā, ir izstrādāti un projektu iesniedzējiem pieejami standarta valsts iepirkuma līguma nosacījumi, kas paredz cenu indeksācijas projektiem, kas ilgst vairāk nekā 12 mēnešus, projektu iesniegumos paredzēta finanšu rezerve neparedzētiem gadījumiem.